

Juha Uusitalon ensimmäinen aarialevy – käyntikortti maailman Wagner-näyttämöille

Tämän hetken kiinnostavimmalta suomalaiselta Wagner-laulajalta, bassobaritoni **Juha Uusitalolta** ilmestyi maaliskuun alussa odotettu ensimmäinen aarialevy, joka luonnollisesti on omistettu pelkästään Wagnerin musiikille. Helsingin kaupunginorkesterin, johtajana **Leif Segerstam**, kanssa tehty ”The Wagner Album” (ODE 1121-2) pitää sisällään otteita Uusitalon tämän hetken tärkeimmistä rooleista (Hollantilainen, Amfortas, Wotan/Wanderer sekä Wolfram). Kyseessä on studiolevytys, joka on äänitetty Finlandia-talossa. Uusitalo esitti samaa ohjelmistoa HKO:n kanssa myös levytystapahtuman yhteydessä pidetyssä konsertissa lokakuussa 2007. Levy antaa hyvän poikkeikkauksen Uusitalon äänestä ja tulkitsijan kyvyistä uran tässä vaiheessa. Teosvalinnat on tehty huolella ja ne muodostavat harmonisen kokonaisuuden, jossa huippukohtat seuraavat toisiaan. Erityisesti Wotanin sekä Amfortaksen roolit Uusitalo esittää koskettavasti. Uusitalon ja Segerstamin yhteistyö toimii erinomaisesti ja kaupunginorkesteri näyttää parasta osaamistaan. Sekä Uusitalo että Segerstam kiittelivät levyn julkistustilaisuudessa toisiaan sekä sitä intoa, jolla kaupunginorkesterin muusikot projektille omistautuivat.

Juha Uusitalo (Suomen Wagner-seuran stipendiaatti 1999) aloitti uransa ammattihuilistina, mikä näkyy muusikkoutena myös laulussa, kunnes liittyi vuonna 2000 Kansallisoopperan solistikuntaan ja kiertää nyt kiihtyvällä tahdilla kansainvälisiä oopperataloja yhtenä kirkkaimmista nousevista bassobaritoneista. Hänen rooliluettelonsa kuuluu Wagnerin ja **Verdin** suurten oopperatehtävien (mm. *Falstaffin* ja *Macbethin* nimiroolit) ohella koomisia rooleja mm. **Mozartin** ja **Rossinin** ooppe-roissa. Erityisesti Uusitalo haluaa nostaa Wagnerin vastapainona esille tällä kaudella Kansallisoopperassa esittämänsä Don Magnificon (*La Cenerentola*), jota hän pitää sekä virkistävänä vastapainona Wagnerille että herkkupalana, jota ilman raskaampien roolien esittäminen voisi muodostua liian rasittavaksi.

Lähitulevaisuudessa Uusitalon ohjelmistoa hallitsee kuitenkin Wagner, jonka lisäksi myös **Richard Straussin Salomella** on merkittävä osa. Siinä hän laulaa ensi syksynä Jokanaanin roolin niin Wienin valtionoopperassa kuin Metropolitanin debyyttissään – Metissä Salomena on **Karita Mattila** ja kapellimesta-

rina **Mikko Franck**. Tänä keväänä hän esiintyy huhti-toukokuussa Wienin valtionoopperan uudessa Siegfriedissä Wandererin osassa (kapellimestarina **Franz Welser-Möst** ja ohjaajana **Sven-Eric Bechtolf**) ja myöhemmin kesällä Valenciassa (**Zubin Mehta**) ja Firenzessä. Wotan muodostaa Uusitalon ohjelmiston rungon myös lähivuosina sillä Ring on tulossa kokonaisuudessaan ohjelmistoon keväällä 2009 Wienissä (Welser-Möst/Bechtolf) että kesällä 2009 Valenciassa (Mehta/La Fura dels Baus). Muita Wagner-rooleja ovat kaudella 2008-09 mm. Lentävän hollantilaisen nimirooli Berliinin Deutsche Operissa sekä debyytti Chicagon Lyric Operassa Kurnewalin roolissa.

Suomessa Uusitaloa kuullaan tänä vuonna mm. oopperakonsertissa Tampere-talossa 15.8., jossa hän esiintyy yhdessä **Ari Rasilaisen** johtaman Deutsche Staatsphilharmonie Rheinland-Pfalzin kanssa sekä Tammisaaressa ja Uudessa kaupungissa. Uusitalolla on kesällä resitaalit Ruovedellä (*Die Schöne Müllerin*) ja Helsingin juhlahviikoilla (*Winterreise*). Savonlinnassa Uusitaloa ei valitettavasti lähiaikoina nähdä, joten hänelle jää aikaa

viettä keskikesä Suomen luonnossa perheen parissa. Suomen kansallisoopperassa Uusitalo esiintyy kaudella 2008-2009 Jack Rancena (*Lännen tyttö*) sekä Scarpi-ana (*Tosca*). Kansallisoopperan ohjelmistosta on hahmotelmia vuoteen 2012 saakka. Helsingissä Uusitalo esiintyy todennäköisesti seuraavan kerran Wagner-tehtävissä kaudella 2009, jolloin **Kupferin Parsifal** palanee ohjelmistoon. **Friedrichin Ringin** uudelleen tulemisesta on myös keskusteltu, mutta se tapahtunee todennäköisesti kuitenkin vasta kaudella 2012-2013.

Kysyttäessä Uusitalon muista Wagner-suunnitelmista hän mainitsi, että Hans Sachs in roolilla olisi kysyntää, mutta sen opettelu vaatii aikaa. Pelkällä Sachs in monologilla, jota Uusitalo on esittänyt menestyksellä konserteissa, ei koko roolia pysty viemään läpi. Uusitalo arvioi että kalenterista voisi löytyä tilaa Sachs in roolille ehkä vuosina 2012-2013. Kun Uusitalon Wagner-levyllä on keskitytty hänen nykyisiin roolitöihinsä, ei mukaan ole valitettavasti saatu mahtumaan näytettä *Mestarilaulajista*. Nopeassa nousussa olevan uran kannalta nyt julkaistu Wagner-albumi on erinomainen käyntikortti, joka kattaa keskeiset osat Uusitalon Wagner-repertuaarista. Suomen

Teksti:
Markku Villikka

kokoneimman Wagner-kapellimestarin Leif Segerstamin kanssa tehty levy antaa kokonaisuutena erinomaisen kuvan suomalaisesta Wagner-osaamisesta.

Julkistamistilaisuudessa Uusitalo mainitsi suhteestaan Wagnerin musiikkiin, että se on hänelle ”henkinen koti”, sillä siinä yhdistyvät kaikki oopperan osatekijät. Ne nostavat karvat pystyyn myös sen esittäjiltä: ”On etuoikeus olla esittämässä tätä musiikkia”.

Leif Segerstam totesi puolestaan, että vaikka suomalainen Wagner-traditio on kohtuullisen lyhyt, on täällä pystytty aiemminkin merkittäviin saavutuksiin. Hän mainitsi erityisesti Jussi Jalaksen sekä hänen Pekka Nuotion ja Anita Välkin kanssa tekemänsä esitykset. Huolimatta orkesterin ja vanha oopperatalon pienestä koosta saatiin noin 50 soittajan orkesterilla aikaan harmonioita, jotka Wagnerin musiikissa ovat tärkeämpiä kuin suuri volyymi. Kaupunginorkesterin innostus Wagnerin musiikkiin kuuluu myös levyllä ja sen soin-

nissa – levytyks saatiin äänitettyä suunniteltua lyhyemmässä ajassa. Sekä Segerstam että Uusitalo keuhuvat Suomen musiikkikoulutusta ja sen mahdollisuuksia tuottaa uusia laulajia ja kapellimestareita. Erityiskiitoksen Uusitalo antaa Kansallisoopperan korrepetiitoreille ja erikseen näiden kyvystä auttaa laulettavien kielten ääntämyksessä. Näillä opeilla hän kertoo menestyneensä myös maailmalla. ”The Wagner Album” on merkkitapaus myös Segerstamille, sillä se on hänen 25. levytyksensä Helsingin kaupunginorkesterin kanssa Ondine-levymerkille.

Omista kuulumisistaan Segerstam mainitsi, että hän on ollut erityisen otettu siitä, että hänen Wagner-tuntemuksensa on tunnustettu jälleen myös Wienissä (debbyytti 1985), jossa hän räjäytti potin *Tristan ja Isolden* esityksillä. Menestys on saamassa jatkoa jo ensi kaudella, jolloin hän tulee johtamaan Wienissä sekä *Lohengrinin* sekä Straussin *Salomen*. Suomen Kansallisoopperassa hän johtaa seuraavan ker-

ran Straussin oopperan *Nainen vailla varjoa* toukokuussa 2009.

The Wagner Album on merkittävä saavutus suomalaisten Wagner-tulkintojen joukossa ja on jälleen uusi sulka Juha Uusitalon uralla.

The Wagner Album (ODE 1121-2)

Der fliegende Holländer (1841):

Overture

”Die Frist ist um” – ”Ew’ge Vernichtung, nimm uns auf” (Holländer, Mannschaft des Holländers)

Parsifal (1882):

”Nein! Lasst ihn unenthüllt” (Amfortas)

”Ja, Wehe! Wehe! Weh’ über mich!” (Amfortas)

Tannhäuser (1845): ”Wie Todesahnung Dämmerung deckt die Lande – O du, mein holder Abendstern” (Wolfram)

Siegfried (1869): ”Dir Unweisen ruf’ ich ins Ohr” (Wanderer)

Die Walküre (1856): ”Leb’ wohl, du kühnes, herrliches Kind!” (Wotan)

Juha Uusitalo – The Wagner Album Helsinki Philharmonic Orchestra – Leif Segerstam, 2008

(Ondine ODE 1121-2)

Juha Uusitalo sst seit dem Jahr 2000 Solist an der Finnischen Nationaloper in Helsinki. Nachdem er bereits 2004 im *Ring des Nibelungen* in der Götz Friedrich Inszenierung in Helsinki den Wotan erstmalig gesungen hatte, machte er zuletzt in dieser Rolle in Valencia und in der Wiener Neuninszenierung, jeweils als Wotan in der *Walküre*, von sich reden. Mit dem Helsinki Philharmonic Orchestra unter der Leitung von **Leif Segerstam**, der dem Orchester von 1995-2007 als Chefdirigent vorstand und seitdem *Emeritus Chief Conductor* ist, nahm Uusitalo im Oktober 2007 in der Finlandia Hall sein erstes Wagner-Album auf. Es kam nun bei Ondine Inc. heraus.

Dass Segerstams Interpretationen von der Kritik als eindringlich und mitreißend gerühmt werden, ist zumindest bei der Overture zum *Fliegenden Holländer* zu hören, mit dem die CD beginnt. Das Orchester entfaltet unter seiner Stabführung enor-

me Dynamik und Strahlkraft, wobei es mit großer Transparenz die verfluchte Welt des Holländers und die bürgerliche des Daland voneinander abgrenzt. Segerstam legt viel Wert auf Zwischentöne.

Im darauf folgenden Holländer-Monolog „Die Frist ist um“ zeigt sich sofort, dass Uusitalos Bassbariton relativ hoch timbriert ist. Die Diktion ist perfekt, man versteht jedes Wort. Die Höhen kommen leicht und klar, bisweilen sehr expressiv. Was aber fehlt, ist eine stärkere Farbgebung des stimmlichen Ausdrucks, die gerade für die emotionale Darstellung der Leiden des Holländers in seinem großen Monolog so wichtig ist. Sein Vortrag ist zwar technisch perfekt, entbehrt deshalb aber einer gewissen Ausstrahlung, die Uusitalo auch bei seinem Wiener Wotan zeitweise vermessen ließ. Weit besser gelingt ihm die stimmliche Darstellung des folgenden Monologs des Amfortas aus *Parsifal* – „Nein! Lasst ihn unenthüllt“ – „Wehvolles Erbe, dem ich verfallen“. Auch wenn hier Uusitalos Timbre ebenfalls etwas zu hell erscheint, kann er mit einer größeren stimmlichen Ausdruckskraft und guter Phrasierung dieser Rolle viel Charakter geben. Unverständlich ist, warum man vor dem folgenden Schlussmonolog des Amfortas „Ja, wehe! Wehe! Weh’ über mich!“ über 20 Sekunden nur die Gralsglocken hört, die harmonisch nicht recht in den Beginn des Monologs passen. Zwar gelingt Segerstam eine großartige Steigerung des musikalischen Aufbaus auf die Sargszene Titurals hin, insgesamt sind aber seine Tempi hier zu schleppend. Beim folgenden „Lied

Text: Klaus Billand

an den Abendstern“ aus *Tannhäuser* zeigt sich das Manko an Wärme in Uusitalos Stimme in besonderem Masse. Diese Nummer passt eigentlich gar nicht in das Album – weder stimmlich noch thematisch. Der sich anschließende Schluss-Monolog des Wanderers an Erda im 3. Aufzug *Siegfried* – „Dir Unweisen ruf’ ich’s ins Ohr,...“ breitet eher eine fast kammermusikalische Stimmung aus, als dass er die innere Zerrissenheit des Wanderers offenbart. Bei aller technischen Qualität, die Uusitalo auch hier wieder an den Tag legt, fehlt es an Aggressivität im Ausdruck und auch wieder an entsprechender Farbgebung. Segerstam dirigiert auch hier mit allzu langsamen Tempi. Das ändert sich zunächst beim Beginn von „Wotans Abschied“, wo klangvolles Pathos gelingt und Tempo sowie Dynamik stimmen. Juha Uusitalo macht hier deutlich, dass er über viele der Qualitäten, die zu einem guten Wotan gehören, verfügt. Allein, man würde sich eben doch mehr Emotionalität und Charakterisierung im stimmlichen Ausdruck wünschen – manche Passagen bleiben wegen mangelnder Festlegung und Farbgebung noch zu sehr an der Oberfläche. So ist auch sein „Loge hör’! lausche hierher!“ nicht entschlossen genug.

Juha Uusitalo ist sicher auf einem guten Weg, ein bedeutender Wagner-Sänger zu werden. Das Album offenbart aber auch, dass noch eine intensive Weiterarbeit an der Vertiefung des stimmlichen Ausdrucks wünschenswert und sicherlich auch möglich sein wird.